Duiding van belangrijkste wijzigingen in het 9e wijzigingsvoorstel GR ODIJmond en de gevolgen voor de gemeente Waterland

Leeswijzer

Dit document beschrijft de belangrijkste wijzigingen in het 9e wijzigingsvoorstel van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond, alsmede de gevolgen daarvan voor de gemeente Waterland.

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de noodzaak tot herijking van de gemeenschappelijke regeling en het proces van actualisatie. Hoofdstuk 2 beschrijft het vervolgproces met betrekking tot de gemeenschappelijke regeling, de begroting en de dienstverleningsovereenkomst. In hoofdstuk 3 wordt de wettelijke zienswijzeprocedure toegelicht. Hoofdstuk 4 bevat een nadere uitwerking van de relevante wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling en de mogelijke impact daarvan.

1. Totstandkoming van de 9e wijziging Gemeenschappelijke regeling

Sinds 2024 werkt ODIJmond aan een toekomstbestendige organisatie. Een organisatie die, met oog voor nieuwe ontwikkelingen naar de toekomst toe in staat is en blijft om haar opdracht uit te blijven voeren. Met behoud van de kwaliteit van dienstverlening en expertise. Hiervoor is het programma Toekomstbestendig ODIJmond opgestart, ook met het oog op de landelijke robuustheidseisen. Met dit programma worden de governance en de financieringsstructuur geactualiseerd. De 9e wijziging van de gemeenschappelijke regeling (GR) is een rechtstreeks uitvloeisel van het programma.

De huidige governance vraagt om een herijking. Uit de analyse van het adviesbureau dat ODIJmond ondersteunt blijkt dat binnen de huidige GR sprake is van ongelijke deelname van de deelnemers, wat heeft geleid tot disbalans in bestuurlijke verhoudingen, financiële bijdragen en risico's. Actualisering van de GR is noodzakelijk om deze disbalans te herstellen en duidelijke kaders te stellen voor governance, continuïteit en flexibiliteit. De portefeuillehouders van de deelnemers, waaronder de gemeente Waterland, zijn opdrachtgevers geweest voor het herijken van de GR.

Om tot een actualisatie van de GR en daarmee dit wijzigingsvoorstel te komen, is middels een structuur van accounthoudersoverleggen en werk- en klankbordgroepen vanuit proces, inhoud en juridische expertise intensief samengewerkt met alle deelnemers, waaronder de gemeente Waterland. Op advies van de juridische klankbordgroep is het concept juridisch beoordeeld door een onafhankelijk deskundige. Dit betrof een externe jurist en tevens autoriteit in Nederland op het gebied van Gemeenschappelijke Regelingen. Gemeenten hebben waardering gegeven voor het proces van actieve participatie, en voor het feit dat de governance op orde is gemaakt.

Het Algemeen Bestuur heeft de uitgangspunten voor de geactualiseerde GR beschreven in de memo Besluitvorming actualisatie gemeenschappelijke regeling (GR):

- Stemverhouding herstellen o.b.v. de huidige situatie, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de omvang van het takepakket dat door de deelnemers is ingebracht.
- Wijzigen van het huidige hybride model van delegaat en mandaat in een regeling waarin alle deelnemers via mandaat participeren. Daarmee ontstaat uniformiteit in deelname aan de GR.

- Verankeren van de nieuwe financieringsstructuur, inclusief actualisatie van de verdeelsleutel.
- Rolscherpte creëren tussen opdrachtgevers-opdrachtnemer via het inrichten van een robuuste en toekomtbestendige structuur.
- Het ontwikkelen van een model-DVO en het verankeren de geactualiseerde GR in deze DVO. Waarbij uniforme uitgangspunten worden opgenomen om de een gelijk speelveld te creëren voor alle deelnemers waar het gaat om baten en risico's. In de DVO worden kaders voor het bepalen van de looptijd, en eenduidige en uniforme afspraken rondom desintegratie opgenomen.
- Er wordt een onderscheid gemaakt tussen verplichte en niet-verplichte taken in de GR.
- Het uniformeren van afspraken rondom taakomschrijvingen, de wijze waarop de OD de taken uitvoert, hoe monitoring en rapportage plaatsvindt en tussen wie, hoe verrekening plaatsvindt, en hoe er vanuit de opdrachtgevers-opdrachtnemer-structuur tussentijds gestuurd kan worden op voortgang van de uitvoering en daarmee op de verrekening.
- Het opnemen van duidelijke spelregels tussen deelnemers en de dienst die ervoor zorgen dat de geactualiseerde GR-, DVO- en financieringsstructuur naar de toekomst toe actueel blijft.
- Een tussenevaluatie na twee jaar voor specifieke uitgangspunten in de GR-, DVO- en financieringsstructuur.

Deze uitgangspunten zijn destijds voorgelegd aan de colleges ter instemming. De memo is in augustus 2025 ook met de raad van de gemeente Waterland gedeeld. Verder is er in maart 2025 een regionale raadssessie in de regio Zaanstreek-Waterland georganiseerd, is er in augustus 2025 een webinar over het programma Toekomstbestendig IJmond aangeboden, is er in september 2025 een beeldvormende avond georganiseerd met een presentatie vanuit de ODIJmond, en heeft er een commissievergadering plaatsgevonden voorafgaand aan de raadsvergadering van februari 2026.

2. Vervolgproces: GR, begroting en dienstverleningsovereenkomst

Volgens planning zal de ODIJmond rond mei/juni 2026 een verzoek om instemming voor de nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR) voorleggen aan de deelnemers. In dit voorstel zijn de ingediende zienswijzen van de deelnemers meegenomen. Vervolgens verlenen de gemeenteraden en Provinciale Staten toestemming aan de colleges, waarna de colleges een besluit nemen over wijziging van de GR. De raden en staten kunnen hun toestemming uitsluitend weigeren indien sprake is van strijd met het recht of met het algemeen belang.

Naast de actualisatie van de GR werkt de ODIJmond aan een herijking van de financiële systematiek. In de Kadernota 2027 zijn de nieuwe financieringsstructuur, de bijbehorende uitgangspunten en het financiële effect beschreven. Daarbij is per deelnemer het benodigde financiële volume bepaald dat nodig is om de opdracht, met oog voor toekomstige ontwikkelingen en met behoud van de kwaliteit van dienstverlening, te kunnen blijven uitvoeren. De gemeenteraad van Waterland heeft wensen en bedenkingen op de kadernota meegegeven. De kadernota vormt de basis voor de programmatische en financiële uitwerking in de begroting 2027. Vaststelling van de begroting kan plaatsvinden nadat de gemeenteraden en Provinciale Staten in de gelegenheid zijn gesteld hun zienswijzen in te dienen.

Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan de uitwerking van een nieuwe structuur voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's). In dit kader vinden juridische werk- en klankbordgroepsessies plaats met juristen van alle deelnemers om het algemene juridische deel uit te werken. In de maanden mei, juni en juli 2026 zal de DVO per deelnemer verder worden uitgewerkt en getoetst. Hierover worden

individuele gesprekken met de deelnemers gevoerd. De definitieve DVO wordt vervolgens ter besluitvorming aan het college voorgelegd. Besluitvorming door het college van de gemeente Waterland zal naar verwachting plaatsvinden in november/december 2026.

3. Wettelijk voorgeschreven zienswijzeprocedure

De GR ODIJmond is een GR met gemeenten en de provincie als deelnemers. Hoofdstuk IV van de Wet gemeenschappelijke regelingen is dan van toepassing. Het vaststellen van de 9e wijziging van de gemeenschappelijke regeling is een bevoegdheid van de colleges van de deelnemers.

Voordat de colleges besluiten over de definitieve wijziging, moeten zij de raden en staten om hun zienswijzen vragen over de voorgestelde wijzigingen. Dit is een verplichting uit de Wet gemeenschappelijke regelingen (artikel 51, derde lid). De termijn hiervoor bedraagt acht weken. Op de zienswijzen geven de colleges een reactie. Vervolgens geven de raden en staten toestemming en nemen de colleges een besluit. De raden en staten kunnen hun toestemming alleen weigeren wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Ook dit is een verplichting en vastgelegd in de Wet gemeenschappelijke regelingen (artikel 51, vierde lid).

De termijn voor het indienen van zienswijzen over het 9e wijzigingsvoorstel door de raad is 10 maart verlopen.

Aanpassingen GR na zienswijzen

De zienswijzen van de veertien overige deelnemers zijn inmiddels ingediend. De aanpassingen die in deze zienswijzen naar voren kwamen waren minimaal, mede vanwege de juridische, ambtelijke en bestuurlijke betrokkenheid van de deelnemers in het opstellen van de nieuwe GR. De ingediende zienswijzen van de deelnemers hebben niet geleid tot aanpassingen.

4. Belangrijkste wijzigingen voor gemeente Waterland

Hieronder worden de wijzigingen in de 9e gemeenschappelijke regeling (GR) uiteengezet die (mogelijke) gevolgen hebben voor de gemeente Waterland. Daarbij wordt een duiding gegeven van de potentiële impact van deze wijzigingen. In bijlage 2 van het raadsinformatiedocument is in tabelvorm een beknopte samenvatting opgenomen. Zie ook bijlage 3: was-wordt 9e wijziging GR ODIJmond voor de daadwerkelijk wijziging per artikel.

4.1. Herstellen stemverhoudingen (Artikel 9: Besluitvorming)

Het Algemeen Bestuur van de ODIJmond bestaat uit vijftien leden. Elke deelnemer wijst vanuit het college een Algemeen Bestuurslid aan.

In de nieuwe GR worden stemverhoudingen in het Algemeen Bestuur bepaald op basis van een gewogen stemverhouding per deelnemer. Het principe is ‘inspraak op basis van inbreng’. Deze wordt bepaald op basis van de jaarlijkse financiële bijdrage van de deelnemer aan de ODIJmond. Hierbij worden de verplichte taken en de facultatieve taken meegerekend als percentage van de totale begroting. Projecten met een looptijd korter dan twee jaar wegen niet mee. De gewogen stemverhoudingen worden jaarlijks

bepaald op basis van de vastgestelde begroting. Als de begroting gedurende het jaar wordt gewijzigd, dan worden de stemverhoudingen direct aangepast.

Volgens de huidige GR heeft ieder lid van het Algemeen Bestuur één stem, en geldt een gewogen stemverhouding alleen indien de voorzitter of een van de leden om hoofdelijke oproeping verzoekt. In de nieuwe GR gelden de gewogen stemverhoudingen altijd.

In de huidige GR worden besluiten genomen bij meerderheid van stemmen. In de nieuwe GR is dit bij tweederdemeerderheid.

Volgens de huidige GR bedraagt de gewogen stemverhouding van de gemeente Waterland 2.1%, gebaseerd op financiële inbreng. Op basis van de het 9e wijzigingsvoorstel GR en de concept urenbegroting is de nieuwe gewogen stemverhouding van de gemeente Waterland 3%.

4.2. Samenstelling Dagelijks Bestuur (Artikel 13)

In de huidige GR staat vastgelegd dat het Dagelijks Bestuur bestaat uit vier leden, inclusief de voorzitter, afkomstig uit de leden van het Algemeen Bestuur die de gemeenten Beverwijk, Haarlem, Heemskerk en Velsen vertegenwoordigen. Er is de mogelijkheid tot een vijfde lid afkomstig uit een van de leden van het Algemeen Bestuur die een van de overige deelnemers vertegenwoordigt.

In de nieuwe GR staat beschreven dat het Dagelijks Bestuur uit vier leden bestaat, exclusief de voorzitter, en dat elke deelregio door tenminste één Dagelijks Bestuur lid wordt vertegenwoordigd. De regio's zijn als volgt: Zuid-Kennemerland (Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Zandvoort); regio IJmond (Beverwijk, Heemskerk, Uitgeest, Velsen); regio Zaanstreek-Waterland (Edam-Volendam, Landsmeer, Purmerend, Oostzaan, Waterland, Wormerland).

De nieuwe indeling van het Dagelijks Bestuur legt vast dat vanuit elke deelregio tenminste één gemeente in het Dageljiks Bestuur zitting neemt. Daarmee wordt geborgd dat de belangen van alle deelregio's worden vertegenwoordigd, ook die van Waterland. Met de nieuwe GR is het voor Waterland mogelijk om zitting te nemen in het Dagelijks Bestuur.

4.3. Taken en bevoegdheden (Artikel 19, 20, 21, en 22)

In de nieuwe GR wordt uitgegaan van verplichte taken en facultatieve taken. Het verplichte takenpakket omvat het basistakenpakket en de gespecificeerde advisering voor de milieutaken. De Omgevingswet verplicht gemeenten om deze taken onder te brengen bij een omgevingsdienst. De ODIJmond voert voor alle deelnemers de verplichte taken uit. De facultatieve taken omvatten alle overige taken, zoals plustaken, verschillende bouw- en woningtoezichtstaken en enkele aanvullende taken. Deelnemers hebben de keuze om facultatieve taken door de ODIJmond te laten uitvoeren.

Volgens de nieuwe GR wordt de uitwerking van zowel de verplichte als de facultatieve taken overeengekomen in een dienstverleningsovereenkomst (DVO). Daarmee ontstaat een duidelijke basis en vertrekpunt om de huidige, complexe structuur van verschillende DVO's en contracten te vereenvoudigen en om te zetten naar één uniforme DVO-structuur. De uitwerking en uitvoering hiervan vindt plaats op basis van een mandaat aan het Dagelijks Bestuur als uitvoerend orgaan, of rechtstreeks aan de directeur. De gemeente Waterland neemt op dit moment al deel via mandaat.

Voor alle deelnemers zal de DVO in opzet en inrichting gelijk zijn. Dit leidt tot overzicht, inzicht en een stuurbare situatie voor opdrachtgever en opdrachtnemers. Dit zorgt, waar mogelijk, voor efficiency. De mogelijkheid tot maatwerk blijft behouden. De geactualiseerde GR is de kapstok voor de nieuwe DVO-structuur. De DVO zal tenminste uit de volgende onderdelen bestaan: algemene juridische bepalingen en afspraken (deel A), een product-dienstencatalogus verplichte en facultatieve taken (deel B), en financiën (deel C). In de DVO wordt ook de wijze waarop aanpassingen gemaakt kunnen worden uitgewerkt. De dienstverleningsovereenkomst wordt ten minste eens in de vijf jaar geëvalueerd door het Algemeen Bestuur.

Elk jaar ontvangt de gemeente Waterland de concrete uitwerking van de DVO via een uitvoeringsprogramma. Het beleid van de gemeente Waterland wordt actief meegenomen in het uitvoeringsprogramma.

Op dit moment wordt de precieze invulling van de DVO uitgewerkt. In dit proces wordt de gemeente Waterland betrokken middels juridische klankbordgroepen en accounthouder overleggen, en ook bestuurlijk via het college. In de uitwerking van de DVO worden het waarborgen van transparantie en uniformiteit als uitgangspunt gebruikt. Ook wordt expliciet onderzocht waar maatwerkafspraken noodzakelijk of wenselijk zijn. Als gemeente behouden we dus de mogelijkheid tot maatwerk binnen de DVO.

4.4. Aanpassen van de dienstverleningsovereenkomst (Artikel 19, 20, 21)

Verplichte taken moet je als gemeente onderbrengen bij een OD. Als een deelnemer van de OD een aanpassing wil maken in het niveau van dienstverlening voor de verplichte taken, dan is daar instemming van het Algemeen Bestuur voor nodig. Terugnemen van verplichte taken betekent uittreding uit de gemeenschappelijke regeling.

Wanneer een deelnemer een aanpassing wil maken in de dienstverlening voor de facultatieve taken, dan kan de deelnemer een schriftelijk verzoek indienen bij het Algemeen Bestuur. Voor aanpassingen in de dienstverlening is instemming nodig wanneer het financiële effect meer dan 3% van de facultatieve taken van de deelnemer bedraagt. Als een deelnemer minder facultatieve diensten gaat afnemen, dan heeft dat mogelijk financiële gevolgen voor de andere deelnemers. Aan de taken zijn namelijk verplichtingen verbonden (personeelskosten, overheadkosten e.g.). Deze kosten moeten dan her berekend worden. Bij het verminderen van de facultatieve dienstverlening worden, volgens het ‘wie breekt betaalt’ principe, de frictiekosten betaalt door desbetreffende deelnemer. Hiermee ontstaat duidelijkheid voor de deelnemers, en worden de collectieve en individuele posities beschermd.

Als relatief kleine gemeente worden wij hierdoor financieel beschermd tegen de mogelijke ingrijpende keuzes van de andere deelnemers omtrent hun DVO.

Wanneer wij zelf een vermindering in de facultatieve dienstverlening zouden wensen, worden wij ook verantwoordelijk gehouden voor de frictiekosten. Op dit moment neemt de gemeente Waterland één dienst af bij de ODIJmond die onder de facultatieve taken gaat vallen. Dit is in de categorie ‘Advies Omgevingsplannen’. De ODIJmond voert deze taak al sinds 2005 uit voor de gemeente Waterland. Dit zijn hoog specialistische milieutaken, die specialistische kennis behoeven. De overige taken in de urenbegroting zijn (wettelijk) verplichte taken: basistaken die verplicht bij een Omgevingsdienst belegd moeten worden. Deze urenbegroting is zorgvuldig uitgewerkt en ambtelijk goedgekeurd in de zomer van 2025. De kans dat de gemeente Waterland significant minder verplichte taken zal gaan afnemen is klein in

verband met de wettelijk opgelegde kwaliteitscriteria voor deze taken (Omgevingswet) en het (verplicht) regionaal vastgestelde niveau van uitvoering (level playingfield).

4.5. Rapportage en verslag (Artikel 10, 23, 27, 29, 31, 40)

De dienstverleningsovereenkomst wordt elk jaar uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma per deelnemer. Hierbij wordt het beleid van de deelnemers als basis gebruikt. In de DVO kunnen aanvullende afspraken vastgelegd worden over de rapportage.

In de DVO op hoofdlijnen staat nu beschreven dat er twee rapportagemomenten over de uitvoering en de financiën zullen plaatsvinden: een halfjaarrapportage en een eindejaarrapportage. Eén keer per jaar vindt een zesmaands- tussenrapportage plaats over het lopende begrotingsjaar. In de huidige GR is dat tweemaal per jaar. De hiervoor benoemde rapportages zullen zoveel mogelijk aansluiten bij de gemeentelijke cyclus. Verder ontvangen deelnemers ambtelijk maandelijks een overzicht met de ureninzet. Het doel is een stabiel tarief welke alleen wijzigt op basis van indexatie en eventuele beleidskeuzes of wijzigingen in de dienstverlening door de deelnemers. Dit geeft ons als gemeente de mogelijkheid om de dienstverlening en de financiën in de gaten te houden en bij te sturen gedurende het jaar.

Als wij het als gemeente nodig achten, kunnen we in de DVO verder specificeren op welke manier verantwoording en het verstrekken van inlichtingen plaatsvindt.

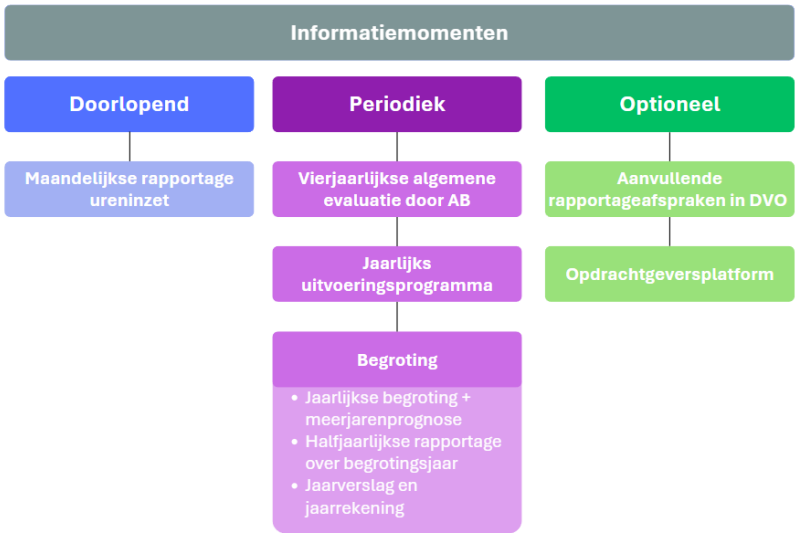
In de nieuwe GR is opgenomen dat in de jaarlijkse begroting inzicht gegeven wordt in de kosten in relatie tot de diensten en producten. Het vaststellen van de begroting kan pas plaatsvinden nadat de gemeenteraden en de Provinciale Staten hun zienswijzen hebben kunnen indienen.

Ook in de nieuwe GR worden de jaarrekening en het jaarverslag ter kennisneming aangeboden aan de raden van de deelnemers.

In de nieuwe GR staat beschreven dat het Algemeen Bestuur kan besluiten een opdrachtgeversplatform in te richten. Dit overlegplatform heeft als doel onderwerpen te bespreken die alle deelnemers aangaan en daarmee de samenwerking tussen ODIJmond en de deelnemende gemeenten te versterken. Aan het platform nemen ambtelijke vertegenwoordigers deel; bestuurders maken er geen onderdeel van uit. Indien het platform wordt opgericht, wordt jaarlijks een jaarplan opgesteld waarin de activiteiten en te bespreken onderwerpen worden vastgelegd.

Het Algemeen Bestuur evalueert elke vier jaar het functioneren van de ODIJmond en de dienstverlening aan de deelnemers. Het Algemeen Bestuur bepaalt de wijze van evaluatie en rapportage en ook over welke specifieke onderwerpen de evaluatie gaat. Via representatie in het Algemeen Bestuur kan Waterland onderwerpen ter evaluatie aandragen. Additioneel kan de raad via de gemeentelijke rekenkamer onderzoek (laten) doen naar het functioneren van de omgevingsdienst (bepaald in de Gemeentewet artikel 182 lid 2).

Via informatieplicht, rapportages, begroting, maandoverzichten (van uren) en naleving DVO, kan de raad van gemeente Waterland middels vertegenwoordiging van het college in het Algemeen Bestuur invloed uitoefenen.

Figuur 1: Schematische weergave informatiemomenten

4.6. Financiering (Artikel 31)

Wanneer voor een lening de garantstelling van een of meerdere deelnemers nodig is, dan staan de betrokken deelnemers garant voor het betalen van de rente en de aflossing. Betrokken deelnemers nemen aan de garantie deel in verhouding naar de omzet van die deelnemer in het voorgaande jaar. In de huidige GR is dit naar rato van inwoners. Onder de nieuwe regeling staan wij garant naar rato van de taken en diensten die we afnemen. Het financiële risico is dus direct gelinkt aan gebruik, en niet meer aan inwonersaantallen.

4.7. Verdeling baten en lasten (Artikel 32)

In de nieuwe GR zullen de deelnemers betalen op basis van de daadwerkelijke tijdsinzet voor de taken. De afspraken over de taken staan vastgelegd in de DVO. Hierdoor betalen we dus alleen voor de uren die de ODIJmond voor de gemeente Waterland heeft gemaakt. De ureninzet zal maandelijks gemonitord en gedeeld worden ter informatie en mogelijke bijsturing.

Wel is er een risico op variabele kosten wanneer de daadwerkelijke hoeveelheid uren hoger uitvalt dan de vooraf begrote uren. In het verleden heeft de gemeente Waterland geprofiteerd van de scheefgroei.

4.8. Rekeningresultaat en algemene reserve (Artikel 30)

Verrekening van het verschil tussen de betaalde voorschotten en het jaarrekeningresultaat volgt meteen na vaststelling van de rekening. Negatieve resultaten worden verrekend met de algemene reserve.

In de huidige GR staat het algemene reservebedrag vastgesteld op 260.000 euro. Dit bedrag is verouderd en onvoldoende om de risico's af te dekken. In de nieuwe GR staat dit bedrag dan ook niet meer vast, maar is bepaald dat het Algemeen Bestuur een risico-inventarisatie maakt voor de financiële weerstand en daarmee het weerstandsvermogen vaststelt op basis van de weerstandsratio. Het bedrag van de

risico's wordt jaarlijks geïnventariseerd door een onafhankelijk bureau. De weerstandratio wordt hierop toegepast, en daaruit vloeit het bedrag van het weerstandsvermogen.

Belangrijk om daarbij te noemen is dat het Algemeen Bestuur bij het bepalen van de weerstandsratio de regels moet volgen uit het Besluit begroting en verantwoording (artikel 11) en de financiële verordening 212. Daarnaast eist het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor een robuuste omgevingsdienst een weerstandsratio van minimaal 0.8 of groter. De gemeente Waterland heeft via representatie in het Algemeen bestuur inspraak over het vaststellen van de weerstandratio.

4.9. Toetreding, wijziging en uittreding (Artikel 34, 35, 36)

Bij toetreding van een nieuwe deelnemer doet het Algemeen Bestuur een voorstel over toetreding aan de deelnemers. Toetreding is alleen mogelijk bij unaniem besluit van het Algemeen Bestuur.

Het Algemeen Bestuur maakt een unaniem besluit over toetreding. Vervolgens doet het Algemeen Bestuur een voorstel aan de deelnemers, waarna de deelnemende colleges besluiten over de toetreding. Dit besluit wordt ter zienswijze en toestemming aan de raad voorgelegd.

Het Algemeen Bestuur kan een voorstel doen aan de colleges om de regeling te wijzigen als ze hiervoor aanleiding zien in gewijzigde wet- en regelgeving, of als de praktijk niet meer aansluit. Hiervoor gelden de bepalingen uit de wet gemeenschappelijke regelingen (artikel 51). Het initiatief om de GR te wijzigen kan ook van een van de deelnemers komen. De deelnemer doet dan een voorstel aan alle overige deelnemers. Zowel bij een voorstel van het Algemeen Bestuur als bij een voorstel van een van de deelnemers, zijn het de colleges van de deelnemers die unaniem zullen besluiten over de wijziging.

De procedure voor uittreding verandert in de nieuwe regeling inhoudelijk niet. Wel is het proces verduidelijkt wat zorgt voor een transparantere uittredingsprocedure. Het principe voor uittreding is 'wie breekt betaalt'. De gemeente die uit wenst te treden moet de negatieve financiële gevolgen compenseren. Hieronder vallen personeelslasten en overige financiële lasten. Voor personeelslasten is het uitgangspunt dat het personeel wat toe te rekenen is aan de werkzaamheden voor de uittredende gemeente in dienst treedt voor die gemeente. Als dat niet mogelijk is, dan betaalt de uittredende gemeente de afvloeiingskosten. Onder overige financiële lasten vallen financiële, juridische en organisatorische consequenties die direct gevolg zijn van de uittreding.

Het Dagelijks Bestuur geeft een onafhankelijke derde partij opdracht om een impactanalyse of uittredingsplan op te stellen. Dit is in overleg met de uittredende gemeente. De kosten voor deze opdracht zijn voor de uittredende gemeente.

Na de impactanalyse of uittredingsplan wordt een projectgroep samengesteld die het Algemeen Bestuur en de uittredende gemeente op basis van de gemaakte impactanalyse of uittredingsplan adviseert. De projectgroep bestaat ten minste uit de financiële controller van de uittredende gemeente; de financiële controller van de dienst; een afgevaardigde van het Dagelijks Bestuur; een afgevaardigde van de uittredende gemeente.

Gebaseerd op het advies van de projectgroep stelt het Algemeen Bestuur de uittreedsom vast. De uittreedsom kan gespreid over drie jaar betaald worden.

Uittreding uit de ODIJmond voor de gemeente Waterland is een kostbaar en complex proces. Tegelijkertijd is het aantal realistische alternatieven voor aansluiting bij een andere omgevingsdienst beperkt. Gezien de aaneengesloten kring van gemeenten met de soortgelijke ruimtelijke omgeving en

milieuvraagstukken, is in het verleden de keuze gemaakt door gemeente Waterland om samen met gemeente Landsmeer, Oostzaan en Wormerland toe te treden tot de ODIJmond (destijds Milieudienst IJmond).

In de praktijk is het enige alternatief de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG). Op dit moment verkennen de ODIJmond en de ODNZKG echter de mogelijkheid van een fusie; de algemene besturen van beide organisaties hebben reeds opdracht gegeven tot een voorverkenning. Daarnaast behoort het uurtarief van de ODIJmond tot de laagste in de regio: €109,55 in 2026 (dit bedrag is vastgesteld op basis van de herijkte financiering en blijft na deze herijking ongewijzigd). Ter vergelijking: het uurtarief van de ODNZKG is in 2026 €124,91.

Het principe ‘wie breekt, betaalt’ biedt tegelijkertijd bescherming voor de gemeente Waterland tegen de financiële gevolgen van een eventueel uittreden van andere deelnemers. Bovendien kan Waterland via haar vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur invloed uitoefenen op de vaststelling van de uittreedsom.